

Estonia emokoor ei halanud, vaid rokkis

Mart Niieste
mart.niieste@ep.ee

Estonia muusika osakonna segakoor polnud küll elukutseline, kuid oli ikkagi tasemel ning tuuritas lakkamatult.

Erialainimesed on ajakirjanikele õnn ja õnnetus. Nendega on hea rääkida, sest nad tunnevad oma teemat süviselt, aga enne kui lõppeb jutt, saab otsa paber ja siis peab kärpima. Linnateatri muusikajuht Riina Roose kurdab hakatuseks, et teatri- ja muusikamuuseum oskas täpselt Estonia 100 juubeliks remonti minna, mistõttu ta Estonia muusika osakonna (EMO) koori kohta päris kõigest rääkida ei oska.

Nii jääbki selgusetuks, mida tähendab 1937 ilmunud koori juubeliraamatus lause, et reis Ungarisse sai võimalikuks tänu riigivanema määratud toetusele. Puudub kontekst, me ei tea, mis alustel, mahus või moel toimus tollal kultuuri rahastamine riigieelarvest ja kultuurkapitali vahenditest. Samuti ei tea, palju ja mis tingimustel panustasid metseenid ning milline oli omatulu osakaal asutuste eelarvetes. Igatahes selgub Roose jutust, et tollal tehti seda, mida tänapäeval liigitatakse kõrgkultuuriks ja nimetatakse

se meie muusikakultuuri lähteks, peamiselt omast huvist, nagu praegu indie-bände. Mistõttu võib lauset tõlgendada pigem kui erakordse sündmuse äramärkimist kui alalhoidlikku võimutruudust.

Õigupoolest algas see juba tsaaride isevalitsuse ning järjekindla venestamise ajal. Kuna alamatele polnud poliitikaga tegelemine ette nähtud ning parteipilet kehtis ka vangitapipääsmena, mõtlesid Balti provintside põhjaosas elavad soomeugrilased kitsikuse viljastavates tingimustes, rahvusliku eneseleidmise tuhinas ja oma asja ajamiseks välja kolm JOKK-skeemi: laulukoori, näiteringi ja karskusseltsi. Estonia selts asutati 1865, EMO koos kooriga 1912.

Laulude ja etüüdide vahel võeti teetassi kõrval võis kokku rääkida mis tahes vandenõusid. Andmaks aimu, kui oluli-

Etüüdide vahel või teetassi kõrval võis kokku rääkida mis tahes vandenõusid.

ne oli ühistegevus, ütleb Roose, et tsaariaja lõpus toimus veel üks väheräägitud venestamislaine ning ajal, kui kõik pidi käima riigikeeles, lauldi laulupoel selges eesti keeles kõiki lugusid, ka riigihümni-na käibinud kiuldulaulu tsaarile. „Koorilaulust ongi Estonia välja kasvanud, selts moodustati laulu- ja mänguseltsina. Esimesel laulupoel said nad võistulaulmisel esikoha.”

Igatahes polnud repertuaaripõuda koorimuusikas tollal karta. Esimene põlvkond Eesti heliloojaid nagu Mart Saar,

EMO segakoor ja sümfoniaorkester proovis, ees keskel Artur Kapp

Foto: teatri- ja muusikamuuseumi arhiiv

Peeter Süda ja koori asutanud August Topman lõpetasid riburada Peterburi konservatooriumi ning edasine oli juba põlvkondliku stinergia küsimus.

Tase oli tugev

Pealegi oli koori üks sõnastatud eesmärke Eesti heliloojate uudisloomingu ettekandmine. „Näiteks Mart Saare nõudlikku loomingut esitatakse tänapäeval vähe, meil pole praegu nii suuri kooregi, peab eraldi kokku panema,” kiidab Roose tagantjärele isetegevlaste taset. Kinnituseks, et koor oli menukas, otsib ta juubelikogumikust seiga veebruarist 1922, kui toimus Mart

Saare austamisõhtu: lauldi ja plaksutati säärase innuga, et laest kukkus krohvi. Märtsis korraldi kava, teadaolevalt ilma pudeneva krohvi ta.

On võimalik, et Noor-Eestist kuni Nõukogude okupatsioonini õitses kaasaegne kultuur Eestis lausa enneolamatu – lühikeste traditsioonide eelis. Minevik veel otseselt ei rühunud ega kohustanud nagu praegu ning tänase ja homse piir isetegemise röömust ja cestlastena eurooplasteks saamise tuhinast oli hägune nagu reede õhtu. Igatahes vajasid uued koorilaulud ka tekste ja kust mujalt neid ikka võtta, kui tulevaste klassikute nagu Gustav Sui-

tu või Anna Haava ajastuvaimus luulest. „Artur Kapp elas pikalt Astrahanis, tal polnud muud käepärasust kui Wöhrmanni luulekogu ja nii ta kirjutas. Saar tegi väga palju Liivi tekstidele,” laskub Roose detailides.

Kuid mõistagi ei koosne meie koorimuusikaklassika ainult postuumsete pühakute loomingust. „Miskipärast on unustusse jäänud Tiit Targamaa (Lydia Terkmann). Ta oli helilooja ning organist, tema isa chitas Estonia esimese orelit. Tema loomingust pole suurt midagi säilinud, me leidsume ühe orelipala. Ta ise juhatas Estonia ooperikoori,” räägib Roose ning arutleb, et kaotak-

Kontsert

- Eesti filharmoonia kammerkoor ja Georg Otsa nim Tallinna muusikakooli koorjuhtimise eriala õpilased
- Orel/klaver: Ene Salumäe
- Solist: Olari Viikholm
- Vahetelst: Riina Roose
- Dirigent: Heli Jürgenson
- Eesti filharmoonia kammerkoor koos Otsa-kooli noorte koorjuhtidega esitab särava valiku Estonia maja seotud muusikute koorimuusikat. Laulud ja meenuused Estonia ajalooost põimib tervikuks Riina Roose. Kontserdi pealkiri „Pühendan sind looks ja lauluk” on tsitaat Artur Kapi loomingust, kelle kantaa „Päikesele” kõlas esiettekandes 100 aastat tagasi Estonia maja avamisel. Kontsert kuulub „Estonia maja 100” festivaliprogrammi.

se unustusse tegelikult väga lihtsatel põhjustel. Igaüks ei suuda aegadeülest muusikat kirjutada, teine jääb muutunud riigikorrale jalgu, kolmas on rohkem koorjuht ja organisaator ning jääb ajalukku sellisena. Neljandal pole plejaadi nimekaid õpilasi, kes teda hea sõnaga meeles peavad.

Oma tegevusaastatel oli EMO koor tegija. Tuuritati mööda Eestit, käidi peale ülalmainitud Ungari ka Soomes, Lätis, Leedus ja Poolas. Kanti ette hulgi kodumaist uudisloomingut, esineti täissaalides ja 1930-ndatel hakati ka plaadistama. Siis tõusis Põltsamaa tagant punane hiid, Stalini päike, ja koor vakatas. ●

KESKKONNAAMET

Keskonnaamet teatab, et keskkonnaministri 26.08.2013. a käskkirjaga nr 845 on algatatud määruse „Vabariigi Valitsuse 16. juuni 2005. a määruse nr 144 „Hoiualade kaitse alla võtmine Harju maakonnas” muutmise (Valgejõe hoiuala laiendamise ja kaitse eesmärgi muutmise, Väana jõe hoiuala ja Kuivajõe hoiuala kaitse alla võtmise) menetlus. Hoiuala laiendamise ja kaitse alla võtmise menetluse läbiviija on Keskonnaamet.

Määruse eelnõu, seletuskirja, ekspertisi ja kaardimaterjaliga on võimalik tutvuda avaliku väljapaneku ajal ajavahemikus 9.09.2013-17.10.2013 Keskonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni Tallinna kontor (Viljandi mnt 16, 11216 Tallinn), Keskonnaameti kodulehel www.keskonnaamet.ee, Harku, Kose ja Kuusalu vallavalitsustes.

Vastavalt looduskaitseseaduse § 9 lg 4 p 3, teeme ettepaneku arutada asja ilma avaliku aruteluta. Oma vastuväited ja parandusettepanekud kaitse-eeskirja eelnõu kohta palume esitada kirjalikult Keskonnaameti Harju-Järva-Rapla regioonile (harju@keskonnaamet.ee või Viljandi mnt 16, 11216 Tallinn) hiljemalt 17.10.2013.

Peale avalikustamist esitatakse orienteeruvalt novembri 2013. aastal määruse eelnõu ministreeriumite vahelisele kooskõlastamisele. Määrus jõustub eeldatavasti veebruaris 2014. aastal.

Lisainfo: Elina Einaru, Keskonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni kaitse planeerimise spetsialist (elina.einaru@keskonnaamet.ee, 6744 807)

EESTI EKSPRESS
5. september 2013
SÕLTUMATU NÄDALALEHT

Endise politsei-
direktori
kõrge
kukkumine

**NARKO-
DIILERID
TÄNAVATEL**

**KAS RIIK ON
LIIGA LEEBE?**

**EKSCLUSIIVUSUTLUS
haavatud Süüria ohvitseriga**

TUNNUSTUS

Arvo Pärdist saab pühapäeval oikumeenilise trooni arhont

Konstantinoopoli patriarh Bartholomeus annab pühapäeval Pärnu Issanda Muutmise peakirikus helilooja Arvo Pärdistle arhondi tiitli. Kuigi arhondideks nimetati esialgu Bütsantsi ministreid või kantslereid, siis tänapäeval on arhondi tiitel Eesti apostlik-õigeusu kiriku ülempreestri Mattias Palli sõnul pigem auanimetus. „Ehkki see ei ole ka väga selgelt piiritletud. Paljud arhondidest teevad reaalseid teenmeid patriarhaadile. Mõned aitavad aga teistmoodi evangeliumi sõnumit levitada, nagu Arvo Pärt oma muusikaga,” ütles Palli.

Ülempreester ei oska kommenteerida Pärdist suhtumist vaimulikkude tiitlisse. „Kindlasti inimene, kes on tõeliselt usklik ja vaimulik, ei otsi ja pigem püüaks vältida selliseid tiitleid. Aga samas on see ka suur au. Aga ta on igal juhul olnud nõus seda vastu võtma,” ütles Palli. Tema sõnul puudutab Pärdist austamine Eesti kirikut

üksnes moraalselt. Kuna see on Konstantinoopoli patriarhaadi tiitel, siis see on nende korraldada.

Koos Pärdistiga saab pühapäeval Pärnu arhondi tiitli ka majandusmets Vilho Vetik, kes on Eesti apostlik-õigeusu kirikuvalitsuse liige ning majanduslikult ja nõuga kirikut toetanud. Seni on arhondi tiitel Eestis omistatud ainult Tõnis Rüütile.

Arhondidell patriarhaadis oma hierarhia ja alanimeused. Tõnis Rüütell on näiteks arhont-suurreferendaarius. Millise arhonditiitli saab Pärt, pole Eesti õigeusu kirikule veel teatatud. ● Mari Peegel